

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи

бульвар Т.Шевченка, 60, м. Київ, 01032
E-mail: demography@idss.org.ua

Телефон/факс (044) 486-62-37, 486-62-38
Web: <http://www.idss.org.ua>

Код ЄДРПОУ 26297291

05.10.2016 № 181-4/289

на № _____ від _____

**Національний музей
«Меморіал жертв Голодомору»
Стасюк О.О.**

Шановна Олеся Олександрівна!

23 вересня 2016 року в Національному музеї «Меморіал жертв Голодомору» була відкрита нова експозиція «163. Одна зернина – одна людина», автором якої є Р. Бортник. Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України вітає Вас з відкриттям цієї експозиції і засвідчує свою повагу за роботу, яку роблять працівники музею для збереження в історичній пам'яті нашого народу трагічної події – Голодомору 1932-1933 років.

Як Вам відомо, наш інститут зробив свій маленький внесок у створення експозиції, а саме – надав результати досліджень щодо смертності населення України у 1932-1934 рр. та втрати через надсмертність у 1933 році за місяцями (лист від 22.08.2016 №18-6/254). На жаль, ці дані були використані в експозиції некоректно.

Стенд з даними нашого інституту має назву «Кількість жертв Голодомору за підрахунками Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України». У першому абзаці дані використані коректно. Проте у другому зазначається, що втрати населення України становлять 6 671 300 осіб. Хочу зазначити, що такої цифри наш інститут ніколи не надавав.

При дослідженні втрат внаслідок соціальних катастроф у світовій демографічній теорії та практиці вироблена певна система термінів і понять. До втрат включають кількість померлих через надсмертність (прямі втрати) та ненароджених (непрямі втрати). Включення до числа втрат померлих через природні чинники є неприйнятним. Невірне використання понятійного апарату призводить до перекручування даних та знижує довіру до них.

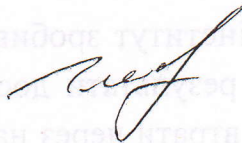

Щодо втрат ненародженими, то на стенді використані застарілі дані. За останніми оцінками вони становлять 586 тис. Зауважимо також, що ненароджені не можуть бути «жертвами». Таким чином, за оцінками нашого інституту демографічні втрати внаслідок Голодомору становлять 4,5 млн осіб (3,9 млн – надсмертність, 0,6 млн – ненароджені). Але останнім часом інститут відійшов від практики подання загальної оцінки втрат, а подає окремо втрати через надсмертність та ненароджених. Це зроблено з метою уникнення неправильної інтерпретації кількісної оцінки втрат у засобах масової інформації та пересічними громадянами. Прохання це врахувати та зробити виправлення на стенді та у друкованому роздатковому матеріалі «163». У разі необхідності, співробітники нашого інституту можуть допомогти у формулюванні окремих позицій.

Принагідно зазначимо, що використання цифри у 6 671,3 тис. осіб (як і 4,5 млн осіб) створює некоректний порівняльний ряд у подальшій експозиції. Так, на стендах «Понад 7 мільйонів жертв Голодомору» та «10 мільйонів жертв Голодомору» взагалі не згадується дефіцит народжень, а щодо кількості жертв, то не зазначається, чи це тільки насмертність або загальна кількість померлих. Зауважимо, що наукового підтвердження цих цифр немає.

Прохання врахувати наведені зауваження.

З повагою,
заступник директора

О.М. Гладун